

Sveriges Flickors Scoutförbund (SFS)

Kort southistoria (från arkivbeskrivningen från SFS)

Inledning

Den svenska flickscoutrörelsen räknar sitt ursprung från 1910, då ungdomarna själva började sluta sig samman i patruller och praktisera de idéer som några år tidigare lanserats i England och närmare dokumenterats i Robert Baden-Powells bok *Scouting for Boys*. Den första flickscoutföreningen under vuxen ledning bildades 1911 i Wallinska skolan i Stockholm under ledning av skolans gymnastiklärare, blivande flickscoutchefen Emmy Grén-Broberg.

Planer på start av scoutverksamhet för flickor redan 1910 har visserligen påträffats även i Falkenberg, Kristianstad och Uppsala, men det har inte kunnat med säkerhet beläggas att dessa ledde fram till start av någon verksamhet så tidigt.

Den 26 mars 1913 samlades representanter för ett antal scoutföreningar och bildade Sveriges Flickors Scoutförbund. (SFS)

I förbundets ursprungliga stadgar finns inte angiven någon åldersgräns för att få delta i verksamheten. I 1918 års stadgar införs en minimiålder på 11 år för flickorna. Verksamheten är till en början organiserad i en enda verksamhetsgren, *flickscouterna*. 1926-1927 börjar man diskutera särskilda grenar för såväl yngre som äldre flickor och under senare delen av 1920-talet framväxer det som kommer att bli *blåvinge*- resp. *seniorscout*arbete. För blåvingarna diskuteras inledningsvis diverse olika benämningar (tomtescouter, småscouter etc) medan man för de äldre flickorna ventilerar benämningen scoutkamrater. 1931 års stadgar fastslår dock benämningarna blåvinge för flickor mellan 8 och 11 år samt seniorscout för flickor från 16 års ålder.

Den 13 november 1960 bildades **Svenska Scoutförbundet**, som därvid övertog den verksamhet som hittills bedrivits av Sveriges Flickors Scoutförbund och Sveriges Scoutförbund. Samtidigt fastställdes att samtliga dåvarande medlemmar i de båda förbunden blev medlemmar i det nybildade förbundet samt att de båda tidigare förbunden alltjämt skulle bestå. Skälen till denna uppläggnings var framför allt anslutningen till internationella organisationer samt en önskan att underlätta en återgång till den gamla ordningen, om samarbetet i den gemensamma organisationen skulle misslyckas.

Den 8 april 1973 beslöt Svenska Scoutförbundets förbundsstämma enhälligt (§ 19) att upplösa de båda äldre förbunden.

Grundläggande organisation

Förbundets högsta beslutande organ, årsmötet, kallades från början representantmöte. Namnet ändrades från och med 1919 till *förbundsstämma* (FST). *Styrelsen* omnämns de första åren som enbart "styrelsen", vilket 1919 ändras till "överstyrelsen". Namnet ändrades den 22 mars 1930 (se protokoll § 8) till "SFS:s styrelse eller förkortat: förbundsstyrelsen" (FS).

Styrelsen sammanträdde under en lång följd av år endast vid enstaka tillfällen, sannolikt beroende på svårigheten att finansiera de i landsorten boende ledamöternas resor till Stockholm. För löpande frågor tillskapades därför 1918 ett *verkställande utskott* (VU). 1930

hade verksamheten nått sådant omfång att det ansågs omöjligt att låta "alla smärre och större ärenden hänskjutas till ett V.U. med blott ett sammanträde i veckan" (se VU:s protokoll den 21 maj 1930 § 9). Styrelsen beslöt med anledning härav den 21 september 1930 § 4 att omorganisera verksamheten på sex utskott, nämligen ett *sekretariat* för allmänna frågor samt fem *specialutskott*. Denna omorganisation trädde i kraft med omedelbar verkan, dock med noteringen att "den formella stadfästelsen ej kan ske förrän vid 1931 års förbundsstämma", samt att VU skulle fortsätta att verka året ut. Protokollet från 1931 års stämma har förkommit, men alla tecken tyder på att stämman följde styrelsens förslag. – Verkställande utskottet höll sitt sista sammanträde den 2 mars 1931.

Sekretariatet verkade härefter under förbundets återstående tid i allt väsentligt som ett klassiskt arbetsutskott. Specialutskottens antal och inriktning ändrades av och till under årens lopp. I samband med omfattande ändringar i stadgarna avskaffades de vid utgången av 1942 och ersattes med *specialsekreterare*. Dessa samverkade till senare delen av 1957 inom ett *specialsekreterarråd*, som då ersattes med ett nyinrättat *programutskott*. Vid ungefär samma tidpunkt började man åter inrätta utskott även för andra frågor. – I begränsad omfattning förekom härjämte under årens lopp kommittéer för olika specialfrågor. Någon skillnad i praktiken mellan dessa och utskotten är svår att urskilja.

1929 anställde förbundet sin första *resesekreterare* som samtidigt var flickscoutsekreterare inom Svenska Kyrkans Diakonistyrrelse.

Redan 1918 hade påbörjats en indelning av landet i *distrikt*. Arbetet härmed framskred till en början långsamt. Först 1930 ansågs tiden mogen att genomföra en fullständig distriktsindelning för hela landet, låtvara att även denna till en början på flera håll komma att stanna "på papperet" i avsaknad av för ändamålet lämpade ledare. Distriktsindelningen under årens lopp beskrivs närmare i *bilaga*.

Efter stadgeändringar 1941 och 1942 inrättades ett särskilt *förbundsråd (FR)*, bestående av förbundsstyrelsen, ledarna för distrikten samt vissa funktionärer. Rådet hade rätt att fatta beslut i vissa frågor. Kompetensfördelningen mellan förbundsstämman, förbundsrådet och förbundsstyrelsen reglerades närmare i stadgarna, se 7-9 §§.

På det lokala planet organiserades verksamheten från början i *kårer*; även beteckningen *föreningar* förekommer dock under de tidigaste åren. Kårerna underindelades i patruller. För seniorscout- och blåvingeverksamheten förekom härutöver avvikande beteckningar såsom *grupp* (för seniorscouter som var för få för att bilda kår), *lag* (alternativ organisationsform för seniorscouterna från mitten av 1950-talet) samt *ring* och *flock* (för blåvingar i stället för kår och patrull).

Kårerna omnämns i handlingar och register omväxlande med namn och med **märkningsnummer**. Systemet infördes inför förbundsläret vid Häringe 1928 för att underlätta för kårerna att på praktiskt sätt märka sina tillhörigheter. Det konstruerades som en kombination av länsbokstav och ett löpnummer och kom senare att i viss utsträckning ersätta kårernas officiella namn. Se närmare Överstyrelsens protokoll den 18 februari 1928 § 7, Förbundsstämmornas protokoll den 19 februari 1928 § 11 och den 10 februari 1929 § 20

Det finns i detta sammanhang anledning att peka på de organisatoriska och terminologiska skillnader som förekom mellan strukturerna i flickornas förbund och motsvarande uppläggning i det av pojkarna organiserade Sveriges Scoutförbund (**SS**). Flickorna arbetade sålunda genomgående i mindre enheter än pojkarna. Flickornas distrikt motsvarar sålunda närmast de stora pojkscoutkårerna, medan flickornas kårer och motsvarande har sin närmaste motsvarighet i pojkarnas avdelningar, vargungeflockar och vandrarscoutlag.

Vid förbundsstyrelsens sammanträde den 6 maj 1956 (§ 4) presenterades ett förslag till omorganisation av förbundet. Såvitt avsåg verksamheten på det lokala planet innebar detta bl.a. att ringar, kårer och lag som så önskade kunde gå samman under gemensam styrelse till *en* kår, som därvid betecknades flickscoutkår eller scoutkår. Förslaget godtogs i allt väsentligt av styrelsen med anteckningen att detta i vissa delar förutsatte stadgeändringar. Rent praktiskt kom det dock att på åtskilliga håll tillämpas som en alternativ organisationsform vid sidan av den äldre ordningen redan från senare delen av 1956. Detta accepterades och bekräftades formellt av sekretariatet, trots att bestämmelser om den nya samverkansformen ännu inte förelåg vid denna tidpunkt. Sekretariatet anmärkte i anslutning till sina beslut (se t ex Riksbykåren 570513) att bestämmelser för den nya kårorganisationen var under utarbetande och skulle meddelas i Ledarbladet hösten 1957.– Arbetsnamnet på den nya typen av kårer har i samband med uppordningen av arkivet varit *storkår* för att på det viset skilja den från den traditionella typen flickscoutkårer, som alltså fortfarande fortlevde i stor omfattning.

Vid samma tid intensifierades på många håll samarbetet mellan pojk- och flickkårerna, vilka rent praktiskt i många fall slöt sig samman under gemensam styrelse. Härtill kom att en intensiv nybildningsverksamhet samtidigt pågick och ofta resulterade i att pojk- och flickarbete upptogs samtidigt på samma ort. För de därigenom nytillkommande ledarna och föräldrarna framstod det säkert i många fall som främmande att bilda särskilda kårer, beroende på kön. Effekten blev en terminologisk begreppsförvirring med rader av ofullständiga inträdesansökningar mm som följde. Det är därför ofta inte möjligt att enbart med ledning av inträdesansökningar och antagningsbeslut i SFS bilda sig en säker uppfattning om när verksamheten i praktiken kom igång. Vad som från förbundshåll eftersträvades var dock i vart fall följande ordning:

1. När flera gamla enheter slöt sig samman under gemensam styrelse till en storkår, skulle anmälan härom göras, varefter den nya kåren beviljades inträde i förbundet.
2. När helt ny verksamhet påbörjades på en ort, skulle flickenheterna formellt sammanslutas till en SFS-kår under särskilt utsedd kårstyrelse. Först därefter kunde formellt samarbete med en pojkkår accepteras.
3. När samarbete mellan flick- och pojkenheter påbörjades under gemensam styrelse, skulle anmälan härom göras till resp SFS och SS. Den nybildade kåren hade därefter formellt ställning av två kårer under namnet XYZ scoutkårer av SFS och SS

Grenverksamhet

Uppdelningen i blåvingar, flickscouter och seniorscouter har beskrivits i det föregående.

Sjöscoutverksamhet för flickscouter och seniorscouter påbörjades 1942.

Särställt scoutarbete, dvs. arbete bland flickor med olika slag av handikapp, påbörjades 1929, då en flickscoutkår startades vid Vanförestalten i Göteborg. Häfter har kårer och ringar fortlöpande startats under årens lopp.

1927 bildades *Förbundskåren*, sedermera *Brevkåren* för att möjliggöra s.k. ”ensamscouting” dvs. flickscoutarbete för flickor som på grund av sina bostadsförhållanden inte hade möjlighet att tillhöra någon flickscoutkår. Verksamheten lades ned 1944 men återupptogs 1951.

Samarbete med andra flickscoutorganisationer

Fram till 1923 var SFS det enda flickscoutförbundet i Sverige. Detta år startades emellertid KFUK:s Scoutförbund¹. Samtidigt bildades ett flickscoutråd för behandling av alla gemensamma och viktigare ärenden. 1931 omorganiserades detta till *Sveriges Flickscoutråd*, som fick beslutanderätt i vissa viktiga frågor.

Flera organisationer inom nykterhetsrörelsen har under årens lopp haft avtal med SFS om kollektiv anslutning av kårer och ringar. Sålunda anslöts NTO-enheterna 1933, varefter tillkom 1935 enheter från Blå Bandet och 1938 enheter från IOGT. Avtalet med Blå Bandet upphörde 1943. Tre år senare bröt sig NTO- och IOGT-enheterna ur SFS och anslöts som självständiga förbund till flickscoutrådet. 1951 ombildades flickscoutrådet till ett samarbetsorgan för samtliga svenska flickscoutförbund, nämligen utöver de fyra tidigare nämnda även Frälsningsarméns Flickscoutförbund. Rådet blev samtidigt svensk flickscoutings representant i The World Association of Girl Guides and Girl Scouts (**WAGGGS**).

Stockholm i mars 2013.

Georg Sterzel

¹ KFUK:s scoutförbund bildades 1921 enligt Puke, Scoutings historia s. 123 och 174